

Johnny Vansevenant

**DE STRIJD
OM DE
MACHT**

Mijn leven in de Wetstraat

Lannoo

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Omslagfoto: © Filip Claus / ID Photo Agency

Omslagontwerp en vormgeving: Studio Lannoo, i.s.m. Banananas

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2024 en Johnny Vansevenant

D/2024/45/476 – ISBN 9789401486309 – NUR 688/740

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Denk je aan zelfmoord en heb je nood aan een gesprek, dan kan je terecht bij de Zelfmoordlijn op het nummer 1813 of via www.zelfmoord1813.be.

Inhoud

Hoe ik BRT-journalist werd	11
----------------------------	----

DEEL I DE LAATSTE REGERING VAN PREMIER MARTENS

27

1	Jean-Luc Dehaene vormt een regering voor Wilfried Martens	29
2	De inbraak van 'hacker' Weepuntem in Martens' computernetwerk bistel	38
3	Hoe ik bijna VTM-journalist werd	42
4	VTM-Journalist Danny Huwé doodgeschoten in Boekarest	49
5	Oud-premier Paul Vanden Boeynants ontvoerd door de Bende-Haemers	53
6	Ooggetuigen van bloedbad op Tiananmenplein in Peking telefonisch interviewen	60
7	Nieuwslezers krijgen slappe lach door braadworsten	63
8	Een oorlog onder socialisten in Luik	68
9	De 'frigoboxtoerist' via het ochtendnieuws gelanceerd	73
10	Goedkeuring abortuswet eerste grote barst in de CVP-staat	75
11	Koning Boudewijn weigert de abortuswet te ondertekenen	86
12	Premier Martens op vredesmissie in Rwanda	100
13	Minister Eyskens neemt geen ontslag voor aanwezigheid terrorist Khaled in Brussel	107
14	Guy Verhofstadts eerste burgermanifest is de ideologische basis voor de VLD	113
15	Premier Martens verhuist bij de verkiezingen van Gent naar Brussel	116
16	Gezinscongres Vlaams Blok pleit voor kroostrijke Vlaamse gezinnen	119
17	SP-minister Tobback veroordeelt migrantenrellen scherp	121
18	De moord op PS-topman André Cools	123
19	Wapens voor het Midden-Oosten leggen een bom onder de regering	129

20	VU grijpt naast derde fase staats hervorming met rechtstreekse verkiezingen Vlaams Parlement	133
21	Val regering-Martens na zwaar communautair conflict	137
22	Klassieke partijen krijgen na val regering zware concurrentie	156

DEEL II DE EERSTE REGERING VAN PREMIER DEHAENE 159

1	24 november, Zwarte Zondag...	161
2	PVV-voorzitter Verhofstadt probeert een regering met socialisten en liberalen	179
3	104 dagen na de verkiezingen is de rooms-rode regering-Dehaene er	194
4	Het Sint-Michielsakkoord	221
5	Oprichting van de VLD, de partij van de burger	238
6	Een week crisis voor een crisisbijdrage van 3%	253
7	Op handelsmissie met Vlaams minister-president Luc Van den Brande	260
8	Koning Albert volgt de overleden vorst Boudewijn op	267
9	Door het Globaal Plan van Dehaene hebben we nog altijd de gezondheidsindex	284
10	De drie Guys van de PS nemen ontslag voor de Agusta-affaire	293
11	De VLD lijdt een pijnlijke nederlaag bij de Europese verkiezingen	304
12	Hoe Dehaene naast het Europees commissievoorzitterschap grijpt	307
13	Het Mestactieplan van de socialist De Batselier, een splijtzwam in de Vlaamse regering	315
14	De Agusta-affaire doet de SP op haar grondvesten daveren	323

DEEL III DE TWEEDE REGERING VAN PREMIER DEHAENE 361

1	Rooms-rood gaat door	363
2	De tocht door de woestijn van Guy Verhofstadt	369
3	CVP-voorzitter Johan Van Hecke neemt ontslag voor de liefde	373

4	Kindermoordenaar Dutroux veroorzaakt prerevolutionair klimaat door falen van gerecht en politie	378
5	Valse pedofiliebeschuldigingen brengen Elio Di Rupo aan de rand van de afgrond	403
6	Dood van Nigeriaanse asielzoekster Semira Adamu leidt tot ontslag minister Tobback	410
7	'Proces van de eeuw' over Agusta en Dassault	415
8	De Zuid-Afrikaanse reis van Dehaene overschaduwd door het conflict met zijn voorganger Martens over het Europees lijsttrekkerschap	423
9	Door de dioxinecrisis eindigt Dehaene II in mineur	433

DEEL IV DE EERSTE REGERING VAN PREMIER VERHOFSTADT

447

1	De dioxineverkiezingen maken een einde aan de CVP-staat	449
2	Paars-groen noemt regeerakkoord 'de brug naar de 21ste eeuw'	458
3	Vande Lanottes woordvondsten: leefloon, zilverfonds, goudhamsterprincipe...	483
4	De splitsing van de Volksunie	487
5	Janssens' machtsgreep in Antwerpen maakt voorzitterschap Stevaert mogelijk	507
6	De moeizame oppositiekuur van CVP/CD&V	522
7	Slechte voortekenen voor de groenen	528

DEEL V DE TWEDE REGERING VAN PREMIER VERHOFSTADT

535

1	Stevaert peuzelt Agalev op	537
2	De VLD herschikt de Vlaamse regering	545
3	De regering-Verhofstadt II klaar na vijftig dagen onderhandelen	548
4	De VLD delft eigen graf met gemeentelijk migrantenstemrecht	552
5	Kartel CD&V-N-VA domineert het politieke landschap	563
6	Vlaams Blok wordt Vlaams Belang na veroordeling voor racisme	571
7	CD&V-voorzitter Yves Leterme wordt Vlaams minister-president	574

8	Spirit, de kartelpartner van SP.A, schiet een te duur BHV-akkoord af	583
9	Tanende god Stevaert wordt gouverneur van Limburg	588
10	Opstand van de rechtervleugel bij VLD	594
11	Het kartel, dat door Dedecker bijna sneuvelt, klaar om paars te onttronen	599

DEEL VI DE REGERINGEN VAN PREMIERS LETERME EN VAN ROMPUY 615

1	Met bijna 800.000 voorkeurstemmen verplettert Leterme paars	617
2	Eerst MR-voorzitter Reynders en daarna oud-premier Dehaene aan zet	624
3	Formateur Leterme ploetert maandenlang voort	632
4	Verhofstadt III is nodig om Leterme I mogelijk te maken	651
5	Ook Leterme I krijgt geen grote staatshervorming rond	659
6	Het kartel CD&V-N-VA ontploft door dialoog van gemeenschap tot gemeenschap	669
7	Na de redding van de Belgische banken moet premier Leterme ontslag nemen	681
8	Dankzij premierschap Herman Van Rompuy rustige vastheid in de zestien	699
9	Leterme voelt zich door de Fortis-onderzoekscommissie weer witgewassen	705
10	Leterme maakt comeback na uitstekende verkiezingsresultaten	713
11	Van Rompuy Europees president, Leterme weer premier	720
12	Mislukte BHV-onderhandelingen maken een einde aan het premierschap van Leterme	726

DEEL VII DE REGERING VAN PREMIER DI RUPO 739

1	De landslide van Bart De Wever	741
2	'De dikke en de dunne' De Wever en Di Rupo maken hun borst nat	744
3	Pas 541 dagen na de verkiezingen is er een regering zonder N-VA	754

4	Koning Albert kiest periode van politieke luwte om fakkel oor te geven aan zoon Filip	781
5	N-VA breekt overal door	786

**DEEL VIII DE REGERINGEN VAN PREMIER
MICHEL EN MINISTER-PRESIDENT
BOURGEOIS** 797

1	N-VA zuigt Vlaams Belang grotendeels leeg	799
2	'Kamikazecoalitie' regering-Michel na 136 dagen in de steigers	803
3	De Franstalige premier Charles Michel is een uitstekend communicator	827
4	De voor N-VA te linkse CD&V-vicepremier Kris Peeters is de gebeten hond	833
5	Het migratiethema leidt tot de val van de regering	844

**DEEL IX DE REGERINGEN VAN PREMIERS WILMÈS
EN DE CROO EN MINISTER-PRESIDENT
JAMBON** 861

1	De verkiezingsoverwinning van Vlaams Belang	863
2	In de Vlaamse regering blijft centrumrechts aan de macht	867
3	Alle pogingen om paars-geel te vormen mislukken	872
4	De noodregering-Wilmès moet de coronapandemie bestrijden	879
5	De laatste poging om paars-geel te vormen	886
6	Alexander De Croo wordt de premier van de Vivaldi-regering	894
7	Regering-De Croo eerste anderhalf jaar louter een coronaregering	904
8	De hervormingen van de regering-De Croo	909
9	Veel politici zijn opgestapt	912
10	De verkiezingen van 9 juni 2024	916
	Een laatste terugblik	926
	Register	926

DEEL I

De laatste regering van premier Martens

1

Jean-Luc Dehaene vormt een regering voor Wilfried Martens

De Voerense burgemeester Happart, het kiezeltje in de schoen van de regering

Wanneer ik begin januari 1988 op de radioredactie van de BRT aan de slag ga, zijn er net vervroegde verkiezingen geweest. De tweede rooms-blauwe regering Martens VI is op 19 oktober 1987 gevallen door José Happart, de Nederlandsonkundige burgemeester van Voeren. De gemeente Voeren met maar een goede 4000 inwoners is in 1963, bij de vastlegging van de taalgrens, van de provincie Luik naar de provincie Limburg overgeheveld. Happarts partij *Retour à Liège* – die dan nog een absolute meerderheid heeft – wil Voeren terug naar Luik. In Wallonië wordt Happart zo het symbool van Franstalige onverzettelijkheid. Happart weigert ook Nederlands te spreken tijdens de gemeenteraad. Telkens wanneer de Limburgse gouverneur Harry Vandermeulen Happarts benoeming als waarnemend burgemeester om die reden vernietigt, benoemt de Voerense gemeenteraad hem opnieuw. De pers noemt het ‘de Voerense carrousel’, die uiteindelijk vijf keer een rondje draait. Happart zegt dat hij zo ‘het kiezeltje in de schoen’ is van de regering. De Raad van State beslist in de zomer van 1987 dat Happart geen waarnemend burgemeester meer kan zijn. De gebroeders Herman en Eric Van Rompuy zeggen in Knack dat Happart moet verdwijnen uit het gemeentebestuur van Voeren. Minister van Institutionele Hervormingen Jean-Luc Dehaene probeert een compromis uit te werken, maar PSC-voorzitter Gérard Deprez schiet Dehaenes voorstel af. Na het ‘non’ van de PSC biedt premier Martens aan de koning

het ontslag van zijn regering aan. Op maandag 19 oktober 1987 is het daarmee afgelopen met de rooms-blauwe regering-Martens VI.

Later verklaart ACV-voorzitter Jef Houthuys op zijn sterfbed dat de val van de regering door de onverzettelijke Happart slechts een dekmantel was om de harde liberale saneerder Guy Verhofstadt weg te krijgen. Jean-Luc Dehaene neemt het verhaal van het grote ACW-complot met een korreltje zout. In zijn *Memoires* noemt hij de uitspraken van ACV-voorzitter Houthuys 'overtrokken.' Houthuys zei aan Hugo De Ridder in diens boek *Omtrent Wilfried Martens*: 'We konden de pretentie van da joenk niet meer slikken. Het beleid werd neoliberal gekleurd en vooral onze Waalse vrienden namen dat niet langer. De Vlamingen zijn gevolgd. Voor de regering werd de toestand onhoudbaar. Gérard Deprez van de PSC en minister Maystadt hebben zich dan wat harder opgesteld in de zaak-Happart. De regering is moeten opstappen.' PVV-vicepremier Verhofstadt wou inderdaad hard saneren. Hij werkte het Sint-Annaplan uit dat goed was voor een besparing van 195 miljard frank. Verhofstadt vertelde me ooit dat hij in die periode tijdens besparingen altijd het onderste uit de kan wou halen. Voor het besparingsakkoord rond was, kwam hij naar buiten in de pers met een zo goed als onrealistisch saneringsvoorstel. Op die manier legde hij de lat zeer hoog voor zichzelf en moest hij zich weren als een duiveltje in een doosje om geen gezichtsverlies te lijden. Hij speelde zo het spel zeer hard, maar haalde daardoor wel meer binnen dan verwacht. Daar maakte hij zich weinig vrienden mee. Ik herinner me ook nog een interview van indertijd met toenmalig onderwijsminister Daniël Coens in De Morgen. De ACW'er Coens zegt daarin 'dat hij met gewetensnood kampt door de zware saneringen.'

Happart levert de PS 44% van de stemmen op

De sluwe PS-voorzitter *dieu* Guy Spitaels doet wel een goede zaak aan José Happart, die voor de Franstaligen de held van Voeren is. Spitaels heeft Happart kunnen overtuigen om kandidaat te zijn op de lijst van de Franstalige socialisten voor de Europese verkiezingen van 1984. Hij is meteen goed voor bijna 235.000 voorkeurstemmen. Kort daarna wordt Happart ook lid van de *Parti Socialiste*. Zeer theatraal deelt hij op tv mee: *J'ai rendez-vous avec l'histoire.* Dat Happart tot de PS-rangen behoort, is een stevige troefkaart bij

de vervroegde verkiezingen van zondag 13 december 1987. In Wallonië haalt de PS maar liefst 44%, een winst van 4,6%. De Franstalige liberalen van de PRL moeten het met 22,2% stellen, een verlies van 2%. De Franstalige socialisten worden zo *incontournable*. Regeren zonder hen is zo goed als onmogelijk. Het staat in de sterren geschreven dat de CVP de liberalen zal moeten laten vallen en vervangen door de socialisten.

Het partijpolitieke landschap ziet er in Vlaanderen wel anders uit dan in Wallonië. De Vlaamse socialisten hebben maar 0,5% extra gewonnen en behalen 24,2%. De PVV van vicepremier Guy Verhofstadt is er 1,1% op vooruitgegaan en heeft nu 18,5% van de stemmen. De CVP behaalt nog 31,4%, een verlies van 3,2%. Nog op de verkiezingsavond zelf – in de BRT-studio's – spreken CVP-voorzitter Frank Swaelen en zijn PVV-collega Annemie Neyts onmiddellijk af om door te gaan met dezelfde coalitie voor de Vlaamse Executieve, zoals de Vlaamse regering toen werd genoemd. Ze vinden dat een rooms-blauwe coalitie volledig beantwoordt 'aan wat bij de grote meerderheid in Vlaanderen leeft'. Swaelen en Neyts willen zo een voldongen feit creëren om ook voor de nationale regering de coalitie met christendemocraten en liberalen te kunnen voortzetten. De puzzel ligt daardoor zeer ingewikkeld, want uiteindelijk is er maar een zeer nipte meerderheid voor rooms-blauw: twee zetels op overschot in de Kamer en één in de Senaat. Bovendien eist PSC-voorzitter Gérard Deprez een coalitie met de PS.

'Sire, geef me honderd dagen'

Ik kan de verdere regeringsvorming maar vanaf de tweede rij volgen. Ik doe in het begin van mijn radiocarrière vooral avond- en ochtenddiensten. De radioredactie zit op haar tandvlees. Het is vier jaar geleden dat er nog vers journalistenbloed is binnengestroomd. De nieuwelingen moeten vooral de onregelmatige diensten doen. Ik volg de berichtgeving van onze twee Wetstraat-journalisten van de radio – Jos Bouveroux en Danny Huwé – op de voet. Ik merk uit hun verslagen en interviews dat de regeringsvorming zeer moeizaam verloopt. Informatuur Jean-Luc Dehaene steekt als een echte loodgieter uiteindelijk een compromis ineen. Hij moet zijn partij de CVP de nodige tijd gunnen om een bocht te nemen richting de 'logische' coalitie met christende-

mocraten en socialisten. Het is niet zonder reden dat Hugo De Ridder boek over die regeringsvorming de titel heeft: *Sire, geef me honderd dagen*.

Informateur Dehaene moet eerst en vooral zijn eigen partijvoorzitter Frank Swaelen overtuigen van de noodzaak om een rooms-rode coalitie te vormen. Swaelen heeft Dehaene in een lastig parket gebracht door zo snel een Vlaamse regering te vormen met de liberalen. Het probleem wordt nog erger wanneer SP-voorzitter Karel Van Miert eist om behalve in de nationale ook in de Vlaamse regering te mogen zetelen. CVP-voorzitter Swaelen is niet opgezet met die 'inbraakpoging' van de Vlaamse socialisten. In het kersverse debatprogramma *De zevende dag* op zondag spatten de gensters in het rond. CVP-voorzitter Swaelen wikt zijn woorden niet: 'Ik zie niet in waarom wij in Vlaanderen allemaal naar de pijpen van de Socialistische Partij zouden moeten dansen. Dat is een logica die er bij mij niet ingaat. Dan moeten we een kruis maken over de staatsvorming en dan moeten we geen verkiezingen meer houden, want dan is op voorhand gezegd wie er allemaal in de regering moet zitten. Ik kan die logica niet volgen. Dat leidt tot een straatje zonder eind.'

'Dehaene zet de auto op zijn kop om de asbak leeg te maken'

Informateur Dehaene vindt dan maar een truc uit. Hij gaat 'preliminaire gesprekken' beginnen met de socialisten. Het gaat om aftastende gesprekken zonder dat SP-voorzitter Karel Van Miert al zeker is van deelname aan de Vlaamse regering. Dehaene haalt er ook nog de Volksunie bij en wil met hen werk maken van een grote staatsvorming. Zo kan hij, wat in Wetstraatjargon genoemd wordt, 'de vis verdrinken'. De oplossing voor het probleem-Happart wordt zo een onderdeelje van een groot communautair akkoord. Hugo De Ridder gebruikt hiervoor in *Sire, geef me 100 dagen* zelfs het beeld dat Dehaene 'de wagen op zijn kop heeft gezet om de asbak leeg te maken'. Dehaene wil Vlaanderen een pak bevoegdheden aanbieden, waaronder Onderwijs en Openbare Werken. CVP-voorzitter Swaelen kan daar geen neen op zeggen. Bovendien staan CVP en VU inhoudelijk dicht bij elkaar en is het daardoor comfortabeler regeren voor de CVP. Voor een staatsvorming is een tweederdemeerderheid vereist en daarvoor zijn ook de socialisten no-

dig. Zo kan Swaelen de SP maar moeilijk weigeren om ook in de Vlaamse regering te stappen. De CVP'er Gaston Geens – de voorzitter van de Vlaamse Executieve, zoals de minister-president toen heette – vormt intussen wel snel een regering met de liberalen. Informatieur Dehaene heeft de PS ook wat te bieden in ruil voor de liquidatie van José Happart. Er komt een Brussels Hoofdstedelijk Gewest met een eigen regering en een rechtstreeks verkozen parlement. Dat deel van de staatshervorming zat al sinds 1980 in de koelkast omdat de Vlamingen toen als de dood waren dat Brussel een volwaardig gewest zou krijgen.

De 'preliminaire gesprekken' lijken vruchten af te werpen. Op 24 maart 1988 is de informatieopdracht van Dehaene afgelopen. Hij kan formateur worden. De Wetstraat-collega's Jos Bouveroux en Danny Huwé nemen me mee naar de persconferentie waar Dehaene een stand van zaken geeft. Ik mag het radioverslag maken. Zij hebben daar zelf geen tijd voor omdat ze Dehaene live gaan interviewen voor het duidingsmagazine *Actueel*. Met nog geen twee maanden microfoonervaring is het voor mij een hele eer dit te mogen doen. In mijn verslag zit deze hoopgevende quote van Dehaene: 'Er is geen volledige doorbraak, maar er is echter ook geen breuk tussen de partijen die aan de preliminaire gesprekken hebben deelgenomen. Integendeel, er is onder hen onbetwistbaar toenadering. Zij spreken en onderhandelen opnieuw met elkaar. Dat is al een positief resultaat op zich als men weet vanwaar men komt. Bij alle partijen was de duidelijke wil aanwezig te slagen. Geleidelijk is trouwens een sfeer van onderling begrip en vertrouwen gegroeid.' Compromissenbouwer Dehaene heeft dus getoverd. Ik krijg de volgende dag van *Actueel*-coryfee Liesbet Walckiers lof voor mijn radiobijdrage. Ze vond het 'een goed stukje'. Ik krijg de smaak te pakken...

Als formateur werkt Dehaene een groot communautair akkoord uit dat de geschiedenis ingaat als de derde staatshervorming. Burgemeesters en OCMW-voorzitters moeten voortaan Nederlands kennen in gemeenten 'met speciaal taalstatuut' (Voeren, Komen en de zes faciliteitengemeenten rond Brussel). José Happart kan dus niet langer burgemeester van Voeren worden. Voor de andere verkozenen in dat soort gemeenten is er sprake van 'een onweerlegbaar vermoeden van taalkennis'. De schepenen en de OCMW-raadsleden worden er voortaan bovendien rechtstreeks verkozen. Nog belangrijker is de regel dat het schepencollege proportioneel samengesteld moet zijn. Als de Vlamingen er voldoende stemmen halen, komt er dus een Vlaamse sche-

pen in Voeren. Voorts zullen inwoners uit Voeren kunnen stemmen in Aubel in Wallonië voor de nationale en Europese verkiezingen. Er komen in juni 1989 verkiezingen voor het parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De wetten zullen daar 'ordonnanties' heten, waar de Kamer zich in theorie nog over kan uitspreken. Daarnaast komt er een nieuwe inancieringswet die geleidelijk aan Vlaanderen meer geld zal geven op basis van de hogere economische groei. Bijzonder was dat die wet door Dehaenes medewerkers op een Toshiba-laptop werd uitgewerkt in een tijdperk toen dat soort computers nog een absolute nieuwigheid waren. Ook gaan heel wat bevoegdheden naar Vlaanderen. Het gaat om aanzienlijke sommen met 'dure' sectoren zoals Onderwijs en Openbare Werken. Verder wordt het beleid voor de nationale, economische sectoren overgeheveld, en gaat het provincie- en gemeentefonds naar de gewesten.

'Un premier mai fasciste'

Voerenaar José Happart voelt zich verraden door de PS omdat hij geen burgemeester kan blijven. De voorzitter van de Franstalige socialistes Guy Spitaels verdwijnt daarop een tijdje van het politieke toneel. Hij laat zich aan de onderhandelingstafel vervangen door Philippe Moureaux. Happart dreigt met opstand in de PS. Tijdens de 1 mei-toespraken in Luik maken de Happart-aanhangers het de PS-kopstukken zo goed als onmogelijk te spreken. Brusselselaar Moureaux is naar Luik gekomen om zijn vriend André Cools te ondersteunen. Wanneer meer dan tweehonderd boze Happartisten hem overstemmen, heeft hij het over '*un premier mai fasciste*'. De kolerieke André Cools noemt de awoert-roepers integristen en heeft het over een 'islamitische 1 mei'. Cools verdedigt voorzitter Spitaels door te benadrukken dat hij van de PS de grootste partij van Wallonië heeft gemaakt.

's Avonds op die 1ste mei 1988 maakt Spitaels in het RTBF-journaal zijn comeback. Tijdens het interview meet hij zich de stijl aan van de Franse president '*dieu*' François Mitterrand. Wanneer hij spreekt, kijkt hij recht in de lens, in de hoop zo de opstand in zijn partij te kunnen onderdrukken. Spitaels minimaliseert de toegevingen rond Happart. Hij beklemtoont dat er een Brussels regering en een Brussels Parlement komt. Daarna pakt hij uit met het paradepaardje waarmee de PS campagne heeft gevoerd: '*Le retour du coeur est*

là: er is extra geld voor de kleine pensioenen, voor arbeiders, ambtenaren en zelfstandigen. Er komt een verhoging van de uitkeringen voor de oudere werklozen en alleenstaande werklozen. Er is de verhoging van de minima (*les minimex*) en van de gehandicaptenuitkeringen. Hij garandeert dat de nieuwe regering ‘*centre gauche*’ zal zijn. Uiteindelijk kiest José Happart eieren voor zijn geld. Zowel hij als zijn tweelingbroer Jean-Marie worden beloond met een lange parlementaire carrière.

Vindt het Hof Dehaene ‘te lomp’ om premier te zijn?

Hoewel formateur Jean-Luc Dehaene het onmogelijke voor elkaar heeft gekregen, wordt hij niet de premier. Wilfried Martens krijgt opnieuw die post. CVP-voorzitter Frank Swaelen heeft liever dat Martens premier blijft. Die is daarover zeer duidelijk in zijn *Memoires*: ‘Swaelen vreesde dat een regering met socialisten, geleid door een uitgesproken ACW-figuur als Dehaene, de rechtervleugel van de partij volledig zou vervreemden van de CVP. Dat doemscenario kon worden vermeden als ik op post bleef en dat gaf ook het teken dat het herstelbeleid werd voortgezet.’ Ook koning Boudewijn dringt er bij Martens op aan om eerste minister te blijven. Waarom doet koning Boudewijn daar zoveel moeite voor? Vindt het Hof Dehaene ‘te lomp’ om eerste minister te zijn? Dehaene staat bekend als de man die zonder complexen geregeld ‘en public’ zijn broek optrekt en door het leven gaat met een bulderlach, maar volstaat dit om iemand geen premier te laten worden? Wilfried Martens schrijft in zijn *Memoires* dat koning Boudewijn zich vooral zorgen maakte over de ‘confederale allures’ van de staatshervorming. Boudewijn rekende op de hem vertrouwde Martens om die in toom te houden. PVV-kopstuk Guy Verhofstadt voelt zich intussen verraden door Wilfried Martens, die hem ooit ‘de Mozart van de politiek’ noemde. Martens heeft hem tijdens de regeringsvorming beloofd dat hij ‘nooit meer premier zal worden van een regering met de socialisten.’ Voor Verhofstadt is dit onmiskenbaar woordbreuk. Het is daarna dan ook nooit meer goed gekomen tussen de twee.

Op maandag 9 mei 1988 is de regering-Martens VIII een feit. Het kabinet telt maar liefst negentien ministers en dertien staatssecretarissen, maar het zal worden ontvet in het najaar wanneer heel wat bevoegdheden naar de deelregeringen gaan. De overtollige regeringsleden zullen dan mee verhuizen.

Dan zullen de SP én de VU hun intrede kunnen maken in de Vlaamse regering. CVP-vicepremier is Jean-Luc Dehaene. Hij wordt minister van Verkeer en zal ervoor zorgen dat de TGV naar België komt. Willy Claes is SP-vicepremier en minister van Economische Zaken. VU-vicepremier is Hugo Schiltz, die bevoegd wordt voor Begroting. De PSC'er Melchior Wathelet wordt ook vice en krijgt Justitie. Voor de PS gaat het vicepremierschap naar Philippe Moureaux. De SP'er Louis Tobback krijgt Binnenlandse Zaken. Voormalig CVP-premier Leo Tindemans wordt minister van Buitenlandse Betrekkingen en zal na de Europese verkiezingen van 1989 vervangen worden door Mark Eyskens. CVP'ster Paula D'Hondt krijgt Openbare Werken en na de regionalisering van haar bevoegdheid wordt ze Koninklijk Commissaris voor het Migrantenbeleid. SP-voorzitter Karel Van Miert volgt de liberaal Willy De Clercq op als Europees commissaris, en de PSC'er Charles-Ferdinand Nothomb krijgt het Kamervoorzitterschap.

Op de derde fase van de staatshervorming is geen datum geplakt

De derde staatshervorming is opgedeeld in drie fases. Voor de zomervakantie van 1988 moet de eerste fase goedgekeurd zijn in Kamer en Senaat. Alles wat met Voeren en de faciliteitengemeenten te maken heeft, moet snel een feit zijn om die wetgeving te kunnen toepassen bij de gemeenteraadsverkiezingen van oktober. Er is sprake van het Faciliteitenontwerp of de Pacificatiewet, die de taalrechten en administratieve rechten in de faciliteitengemeenten met een tweederdemeerderheid ook betonneert. Gezien het de bedoeling is om de Vlaamse regering op 18 oktober 1988 uit te breiden met de socialisten en de Volksunie, moet de daaraan gekoppelde overheveling van bevoegdheden naar gewesten en gemeenschappen ook voor de zomervakantie goedgekeurd zijn. De tweede fase van de staatshervorming gaat over het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Financieringswet, en wordt in januari goedgekeurd. Voor de goedkeuring van de derde fase is geen datum vooropgesteld. Die fase moet onder meer de rechtstreekse verkiezingen van het Vlaams Parlement mogelijk maken en wordt uiteindelijk naar de Griekse kalender verwezen. Het zal er niet meer van komen.

2024 | **Louis Tobback** over hoe hij als minister van Binnenlandse Zaken José Happart een hak zet:

‘Bij de Europese verkiezingen van 1989 is José Happart nog eerste schepen in Voeren. Hij laat er de overheidsgebouwen verzegelen zodat ze niet kunnen dienen als stembureau. Uitzondering is deelgemeente Sint-Martens-Voeren, waar alle Vlamingen maar moeten gaan stemmen. Happarts redenering is dat de Franstalige Voerenaars ook alleen maar in Aubel net over de taalgrens terecht kunnen. We hadden op Binnenlandse Zaken een directeur-generaal, een rechtlijnige ambtenaar. Ik vraag hem bij me en hij bevestigt me dat verkiezingen niet noodzakelijk in een gemeenteschool of een gemeentehuis moeten doorgaan. Het kan om het even waar. Daarna zeg ik hem: “We hebben in geval van rampen toch een grote camion van de Civiele Bescherming? Kunt ge die inrichten als kieslokaal?” “*Bien sûr.*” Hij voegt er nog aan toe: “We kunnen dat beter niet doen met de post van de Civiele Bescherming in Crisnée in de provincie Luik. We moeten dat stilhouden. Dus we nemen de Civiele Bescherming van Brasschaat.” Iedereen vroeg zich af wat er in Voeren zou gebeuren tijdens de verkiezingsdag. De media wisten van niets. We hebben pas op zaterdagavond jouw collega Jos Bouveroux ingelicht. De zondagmorgen van de Europese verkiezingen stonden ze daar van de radio. Daar heeft Happart compleet zijn gezicht verloren. De Vlaming met zijn bekende minderwaardigheidscomplex die zich al jaren getergd voelde door Happart, zag nu dat Happart zelf in het zand beet. Dat is dus een afgang geworden voor hem.’

2024 | **Guy Verhofstadt** over de ‘woordbreuk’ van Wilfried Martens:

‘Ik dacht nooit dat ik naïef was, ook niet op jongere leeftijd. Ik kroop in mijn bed met de belofte van Wilfried dat we verder zouden besturen. Ik werd wakker gemaakt met het radionieuws dat we eruit lagen. Het heeft me een levenslange afkeer voor de christendemocratie bezorgd. Met moeilijke mensen kun je aan politiek doen, met onbetrouwbare mensen niet.’

2

De inbraak van ‘hacker’ Weepuntem in Martens’ computernetwerk Bistel

Premier Martens reageert geschokt

Premier Martens staat bekend als een nieuwsfreak. Hij probeert zowat ieder uur het radionieuws mee te pikken. Als hij op buitenlandse missie is, luistert hij via de Wereldomroep. Toen hij in 1990 in Rwanda was, zag mijn meegeerde collega Lieven Verstraete dat Martens een geavanceerde wereldontvanger in pocketformaat mee had, niet groter dan een pakje sigaretten. Het toestel met digitaal display werkte perfect. Om nog beter geïnformeerd te zijn laat Martens in 1983 een eigen ‘internet avant la lettre’ opzetten, een idee dat hij heeft opgepikt bij computerspecialisten van IBM tijdens een werkbezoek in de Verenigde Staten. Het systeem heet Bistel: *Belgian Information System by Telephone*. Het is de tijd van modems waarbij je via de telefoonlijn kunt inloggen. Iedereen van mijn generatie herinnert zich nog wel het eigenaardig krakende geluid dat daarmee gepaard ging. Nieuwsfreak Martens laat de telexen van de persbureaus, met Belga op kop, binnenlopen in Bistel. Het systeem bevat eveneens allerlei databanken, zoals die van de Nationale Bank, het Nationaal Instituut voor de Statistiek en de OESO. Last but not least is er een elektronische postfunctie, zodat hij kan mailen met bijvoorbeeld collega-ministers. Eind 1988 zijn er meer dan 570 gebruikers van Bistel, hoofdzakelijk kabinet-medewerkers en mensen van overheidsdiensten. Voor de toegang tot het systeem is een paswoord vereist.

Op vrijdag 21 oktober 1988 pakt Hugo De Ridder in De Standaard uit met een zelfverklaarde hacker die ingebroken heeft in het Bistel-systeem. De anonieme computerfanaat noemt zichzelf ‘Weepuntem’, naar de initialen van eer-

ste minister Wilfried Martens. De man grasduint blijkbaar al wekenlang in het systeem en beweert tegenover De Ridder dat Bistel makkelijk te kraken is. De man zegt ook dat hij de persoonlijke berichten van premier Martens gelezen heeft. De eerste minister reageert geschokt en dient klacht in tegen onbekenden: 'Het is evident dat hier een inbreuk is gepleegd op het briefgeheim. Ik heb dus beslist een klacht in te dienen bij het parket met burgerlijke partijstelling tegen onbekenden. Ik ben moreel geschokt dat men wekenlang de briefwisseling van een bepaalde persoon, met name de eerste minister, als een gewoon goed heeft beschouwd.' Op de radioredactie is het verhaal volop een gespreksonderwerp. Ik herinner me nog dat een collega ondeugend opmerkte dat Martens gepikeerd is omdat de hacker zijn mails heeft kunnen lezen die hij naar zijn goede vriendin Miet Smet heeft gestuurd...

Weepuntem ontkent

Op zaterdag 5 november 1988 heb ik ochtenddienst met eindredacteur Rudy Dufour. We zien in de kranten dat er wat informatie staat over de kraker van Bistel. Het volledigst is De Standaard. Rudy Dufour belt die ochtend Standaard-journalist Hugo De Ridder op en vraagt hem of hij telefoonnummers heeft. Hij bezorgt ons de nummers van twee betrokkenen: restauranthouder Luc Pannecoucke, die volgens het krantenbericht Weepuntem is, en een verzekeringsmakelaar, Bart Halewyck, die Pannecoucke het paswoord van Martens zou hebben bezorgd. Ze wonen allebei in het West-Vlaamse Gistel. Ik krijg de opdracht van Rudy Dufour om de twee op te bellen en dus te interviewen voor het radionieuws.

Ik begin met de mogelijke kraker Luc Pannecoucke. Die ontkent alles. Hij zegt dat hij niet Weepuntem is, niet bevriend is met Bart Halewyck, en al een paar maanden geen computer meer heeft. Ik repliceer dat Hugo De Ridder formeel is dat hij wel degelijk Weepuntem is. Hij antwoordt laconiek: 'Dan moet u bij hem om informatie gaan, hè, meneer.' Vervolgens vraag ik hem of hij gisterenavond verhoord is door het gerecht of dat hij contacten heeft gehad met het gerecht. Dan klinkt het: 'Ik ga daar niet op antwoorden. U moet dat vragen aan het parket zelf. In orde?' Vooral die laatste zinnen maken zijn ontkenning weinig geloofwaardig.

Het Bistelpaswoord van premier Martens was 'Wetstraat'

Daarna probeer ik de 26-jarige verzekeringsmakelaar en jurist Bart Halewyck. Bij de jongste gemeenteraadsverkiezingen was hij lijsttrekker voor de CVP. Hij is bereid om te vertellen hoe de vork aan de steel zit. Al moet ik het die ochtend wel uit hem peuteren. Hij geeft korte antwoorden en daarom moet ik veel bijvragen stellen om voldoende zinnen voor het radionieuws te kunnen bijeenprokkelen. Halewyck bevestigt meteen dat hij in 1985 zijn legerdienst heeft gedaan op het kabinet van eerste minister Martens. Daar heeft hij ook gewerkt met Bistel: 'Ik moest toestellen gaan plaatsen en vooral ook lesgeven aan ministers en kabinetten over hoe je die toestellen moest gebruiken.' Daarna vertelt Halewyck dat hij door een toeval het paswoord 'Wetstraat' van premier Martens te weten is gekomen: 'Het was niet door echt te gaan zoeken. Het toestel van de premier was defect. Het moest dringend vervangen worden op zijn bureau. En toen heb ik zijn toestel gewiticht met het mijne. Ik moest dat doen van mijn chef op dat ogenblik. En toen ben ik wat gaan wrikkelen aan dat toestel. Er waren wat knoppen kapot, geloof ik, en dan bleek opeens dat de premier zijn paswoord 'Wetstraat' in een toets had verstoppt waardoor het zichtbaar werd. Ik heb daar toen helemaal niets mee gedaan. Ik heb het gewoon passief onthouden. Ik heb het ook aan niemand doorgegeven.'

Na die eerste uitleg blijf ik zitten met mijn vraag wie uiteindelijk de Weepuntem is die Bistel gehackt heeft. Halewyck of Pannecoucke?: 'Ik ben niet Weepuntem', zegt Halewyck mij, maar hij geeft toe dat hij ooit heeft binnengebroken in Bistel, 'door een stommitieit, van mijnentwege dan': 'Het was begin augustus. Luc Pannecoucke is een klant van mij. Ik kom bij hem terecht en hij vertelt mij over zijn pc en modem. Op een bepaald moment toont hij mij het RTT-videotec-systeem. En zo ging de bal aan het rollen. Dat is allemaal op een namiddag gebeurd. Ik zeg: "Tiens, ik zal eens kijken of ik nog binnengeraak in Bistel." Hij heeft mij het paswoord zien intikken. Dat onthou je wel, hè. Als je het woordje 'wet' ziet, dan kun je de rest wel raden, denk ik. Het is gewoon een zotte bevlieging geweest in augustus. Zou het nog lukken? En tot mijn grote verwondering lukte dat dan nog, hè. Ik heb wat zitten lezen in de media. De Belga-berichten eens doorgekeken. Wat doe je op zo'n mo-

ment? Kijken wat er allemaal veranderd is, omdat je daar tenslotte een jaar mee gewerkt hebt.’

‘Kijk eens wat ik kan’

Luc Pannecoucke is met het wachtwoord van premier Martens blijven inbreken. Halewyck had daar geen weet van. Het begint bij hem pas te dagen door het verhaal in De Standaard: ‘Wat ik Pannecoucke zeer kwalijk nam, is dat hij de pers heeft verwittigd. Op dat ogenblik, toen ik dat drie weken geleden in de krant las, sloeg ik in mekaar natuurlijk, omdat de gevolgen daarvan onvoorzienbaar zijn, hè. Men zou het ooit wel vinden wie het was. Ik ben in een situatie meegesleurd. Ik hoef niets te ontkennen. Ik erken mijn fout. Wat in augustus gebeurd is, is mijn grote fout geweest. Ja, dat is mijn stommitieit geweest. “Kijk eens wat ik kan.” Het is belachelijk. Ik weet het, maar ja. Het is onervaren en groen zijn van iedereen zeker ooit eens.’ Zowel Pannecoucke als Halewyck is de avond voordien door het gerecht ondervraagd. Halewyck zegt dat hij daar open kaart heeft gespeeld: ‘Ik heb mij aangegeven omdat een aantal mensen werden ondervraagd. Ik ben gaan zeggen: “Jongens kijk, ge moet niet verder gaan zoeken. Er is dit en dat gebeurd.”’ Later op de dag geeft Halewyck een persconferentie waar hij alles nog eens uitlegt. Tv-collega Paul Theunissen belt daarna op zijn beurt Luc Pannecoucke op. Hij vraagt hem of hij de Bistelcomputer van premier Martens heeft gekraakt. Hij antwoordt nu wel rechtuit: ‘Dat ben ik. Ik erken dat formeel, ja.’ Na het getuigenis van Bart Halewyck had het geen zin meer om nog te ontkennen.

Wat is er vervolgens gebeurd met de politieke carrière van verzekeringsmakelaar Bart Halewyck? In 1989 wordt hij ondanks de Bistel-affaire schepen in Gistel. In november 1990 moet hij toch ontslag nemen vanwege die zaak, hoewel hij uiteindelijk werd vrijgesproken. Later neemt Halewyck opnieuw deel aan de gemeenteraadsverkiezingen. Hij wordt zelfs CD&V-burgemeester in Gistel van 2007 tot en met 2018. Sinds 2019 zit zijn partij op de oppositiebanken.